

процесов, катаклизм. Рассмотрены пути выхода из экологического кризиса: коэволюционное соразвитие человека, природы и общества, переход от биосферы в сознательно организованную и управляемую человеком ноосферу, ноосферную цивилизацию; воспитание человека с ноосферным уровнем сознания, который осознает свою космопланетарную ответственность за жизнь на Земле и в Космосе, экологию планеты, и стремится жить в гармонии с собой и миром.

Ключевые слова: концепция биосферы и ноосферы В. Вернадского, система “Человек – Природа”, экологический кризис, коэволюция, ноосферный человек.

TIURINA T. H. Harmony of an individual and nature: noospheric approach.

The article describes the key ideas of V. Vernadsky's concept of biosphere and noosphere in the context of relationships between an individual and nature. Individual is considered as an organic component of the biosphere; the system of interrelation of man and the environment is revealed. Human consciousness is presented as the main factor that determines the quality and nature of relationships in the “Man – Nature” system. On the basis of theoretical studies of modern scientists, it has been proved that the Earth is a living, complex, self-regulating information-energy super-system. It was determined that humanity, with its negative energy, destructive activity, is one of the main causes of the imbalance of natural ecosystems, activation of planetary processes, natural disasters. The following ways out of the ecological crisis are considered: co-evolution, the joint development of man, nature and society, transition from the biosphere to the noosphere that is consciously organized and controlled by man, the noospheric civilization; education of man with noospheric level of consciousness, who is aware of his cosmoplanetary responsibility for life on the Earth and in Cosmos, ecology of the planet, and strives to live in harmony with himself and the world.

Keywords: the concept of the biosphere and noosphere by V. Vernadsky, the “Man-Nature” system, environmental crisis, co-evolutionary development of person, nature and society, noospheric person.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.25>

УДК 378.011.3-051:78

Чжан Бо

ДІАГНОСТИЧНИЙ ЕТАП ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОЦІНЮВАЛЬНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІ МУЗИКИ

Стаття присвячена висвітленню особливостей діагностичного етапу формування художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики в умовах факультетів мистецтв педагогічних університетів. Акцентовано увагу на пріоритетних напрямках освіти в ракурсі розвитку ресурсів інтелекту майбутніх фахівців. Представлено власний погляд автора на досліджувану проблему в цілісному баченні перспектив розвитку мистецької освіти України та Китаю. Обґрунтовано позицію автора про те, що для формування самостійності творчої індивідуальності майбутніх учителів музики необхідно освоєння ними оцінювальних алгоритмів навчання, які сприяють виконанню функцій контролю для продуктивного перетворення початкової мистецької дійсності. У статті проаналізовано останні дослідження та публікації з наукової проблеми, наведені обґрунтовані висновки. Сформульовано мету статті, яка полягає у висвітленні особливостей проведення діагностичного етапу дослідно-експериментальної роботи з визначення та надання характеристик рівнів сформованості художньо-оцінювальних

умінь майбутніх учителів музики. У статті зафіксовано, що, наявність художньо-оцінювальних умінь ідентифікується з компетентнісною моделлю фахівця мистецько-педагогічної галузі, яка забезпечується комплексом фахових знань, умінь і навичок. Автором доведено, що формуванню оцінювальної позиції майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи у процесі фахової підготовки сприяє ґрунтовний базис засвоєних інтегрованих знань з профільюючих дисциплін, а також, комплекс диригентсько-хорових навичок та умінь. Представлено критеріальний апарат дослідження відповідно компонентів, які окреслюють та визначають основні параметри діагностики рівнів сформованості художньо-оцінювальних умінь в майбутніх учителів музики. Наведено методи дослідження, які були застосовані для опрацювання отриманих даних. Оприлюднено результати отриманих даних, описано рівні сформованості художньо-оцінювальних умінь в студентів. Наведені подальші перспективні напрямки досліджень з даної наукової проблематики.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, вокально-хорова підготовка, художньо-оцінювальні вміння, діагностика, рівні сформованості.

Новітні зрушення світових освітніх систем у напрямку прискореного розвитку універсальної творчої особистості завдяки “створенню умов для реалізації її творчого потенціалу” позначаються на напрямках реформ національної освіти в Україні та Китаї. Тому, розуміння “стратегічного ресурсу інтелекту” у підготовці фахівців універсальної якості в умовах університетської освіти, згідно позиції академіка В. Андрущенка [1, с. 461]. є пріоритетом освіти. Дані твердження є основоположними у політиці мистецької освіти, ознаменують нагальність формування в студентів у процесі фахової підготовки цілісної системи універсальних знань, умінь, навичок, фахових компетентностей, які є основою для набуття досвіду самостійного оцінювання майбутніми вчителями музики ступеню відповідності власних дій мірилам якості навчальної мистецької діяльності. Адже основою формування самостійності творчої індивідуальності студентів є освоєння ними оцінювальних алгоритмів навчання, які сприяють виконанню функцій контролю для продуктивного перетворення початкової мистецької дійсності.

У педагогічній науці проблема оцінювання розглядається в ракурсі розгортання інтелектуальних процесів через призму оцінювання відповідності, оцінювання можливості, оцінювання вибору, оцінювання зворотнього зв'язку як складової комплексу управлінських умінь в працях В. Андрущенка, О. Баранової, І. Бега, С. Волкова, І. Зязюна, Дж. Міда, Б. Новикова, Ж. Піаже, І. Підласого, П. Симонова та інших вчених.

Проблеми фахової підготовки майбутніх учителів музики докладно вивчаються численними дослідниками (А. Болгарський, С. Горбенко, А. Козир, В. Лабунець, О. Отич, Г. Падалка, В. Федоришин, В. Шульгіна, О. Щолокова та інші). Проте вважаємо недостатньо дослідженим питання формування у студентів художньо-оцінювальних умінь для свідомого переобладнання ними оточуючого вокально-хорового початкового простору. Варто наголосити на появі численних новітніх досліджень, присвячених вимірюванню якісних характеристик навчальних досягнень майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки (Н. Голубицька, Є. Проворова, І. Хомич, Л. Чинцева, Лі Чуньпен, Лін Хай, Цюй Слоюц та інші). Однак, питання діагностики стану сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики ще не ввійшла в фокус уваги науковців. Тому метою даної статті є висвітлення

особливостей проведення діагностичного етапу дослідно-експериментальної роботи, а, також, обґрунтування критеріїв і показників та виклад характеристик рівнів сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики.

Проведений аналіз науково-педагогічних джерел уможлиблює діагностику сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики у комплексі фахових знань, умінь і навичок, ідентифікованого з компетентнісною моделлю підготовки фахівців мистецько-педагогічної галузі (Н. Гуральник, Т. Завадська, О. Рудницька та інші).

Етимологія (від грець. “Ετυμολογία” (ἔτυμον – істина, основне значення слова і λόγος – слово, вчення, судження) терміна “діагностика” простягається до розуміння її як різновиду діяльності щодо встановлення і вивчення ознак, які характеризують стан і результати процесу навчання [10]. Отримані у такий спосіб дані, згідно К. Інгенкампа, уможлиблюють прогнозування можливих відхилень та їх уникнень, корекцію процесу навчання з метою підвищення якості його результату. Зокрема, К. Інгенкамп пропонує більш ширше розуміння діагностики у просторі “контролю, перевірки, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналізу, подальшого розгляду результатів з урахуванням шляхів досягнення, виявлення тенденцій, динаміки навчального процесу тощо [3]. У свою чергу Л. Шумська, здійснюючи проєкцію діагностичного акту на навчально-виховну діяльність у закладах вищої освіти наголошує на складності її вирішення, що на думку науковця пов'язано з “багатомірністю об'єктів оцінки, необхідністю обліку великої кількості факторів впливу” [9, с. 24]. У даному процесі, згідно Л. Шумської, увага акцентується на діагностуванні наявності певного кола знань, умінь, навичок у комплексі сформованості певних компетентностей.

Спрямовуючи вектор дослідження на специфіку діагностичної дії щодо прояву у майбутніх учителів музики критичного оцінювання мистецьких явищ в умовах факультетів мистецтв педагогічних університетів, варто зазначити, що мистецький досвід, отриманий студентами під час фахової підготовки, є процесом емоційно-ціннісного збагачення, спрямованим на оволодіння мистецькими, зокрема, вокально-хоровими компетентностями. Адже навчальна мистецька діяльність є комплексним процесом, що потребує від студентів активної оцінювальної позиції впродовж всіх етапів роботи над музичним твором у річищі розуміння, аналізу, пошуку, вибору, корекції, рефлексії, творчої дії тощо.

Для реалізації діагностичного етапу дослідження, згідно позиції О. Рудницької, послуговуються “науково обґрунтовані критерії художнього розвитку особистості” за допомогою яких уможлиблюється виявлення динаміки, недоліків навчально-педагогічного процесу з подальшим конструюванням “схеми подальшої дослідницької роботи” [8, с. 280]. Наведені позиції знаних науковців сприяли всебічному аналізу масштабів вокально-хорової підготовки студентів на факультетах мистецтв педагогічних університетів у річищі формування художньо-оцінювальних умінь з метою визначення критеріїв діагностики та рівнів їх сформованості.

Попередньо була з'ясована дуальність трактувань у науковій педагогічній літературі дефініції “критерій” (від грець. “Kriterion” – засіб для формування

судження), а саме: мірило оцінювання параметрів, які описуються певними показниками; мірило для визначення оцінки предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації [5, с. 60]. Різноманітність підходів до розуміння широкого змісту критеріїв визначення сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики підтверджується позицією І. Демакової про те, що інтегральним критерієм ефективності може виступати цілісна оцінка, яка включає конкретні характеристики [2]. У даному ключі найбільш дотичною до завдань нашого дослідження є позиція А. Козир, яка в зміст критеріїв оцінювання вкладає “актуальність, оригінальність, новизну; високу ефективність; стабільність, збалансованість і комплексність результатів; раціональність витрат часу, зусиль, засобів; можливість відтворення досвіду оперування даними вміннями іншими”, тощо [6].

Концентруючи увагу на виокремленні критеріїв сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики в умовах вокально-хорового навчання, ми усвідомлювали, що формуванню оцінювальної позиції майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи у процесі фахової підготовки сприяє ґрунтовний базис засвоєних інтегрованих знань з профільюючих дисциплін, а також, комплекс диригентсько-хорових навичок та умінь. У даному ключі, зупиняючись на особливостях вокально-хорової роботи з точки зору оцінювання її перебігу, варто наголосити, що загальний її художньо-виконавський масив, наповнений інформаційним змістом піддається щомиттєвому оцінюванню щодо відповідності, можливостей, вибору, зворотнього зв'язку, оскільки вокально-хорова робота є комплексною діяльністю в якій алгоритми і механізми оцінювання відіграють домінуючу роль.

Для подальшої роботи над виділенням критеріїв сформованості художньо-оцінювальних умінь студентів ми послуговувалися позицією О. Рудницької про критерії педагогічної діагностики художнього розвитку особистості у вимірах загальної мистецької освіти. Так, вченою виокремлено три групи критерії педагогічної діагностики художнього розвитку особистості, а саме: критерії розвитку ціннісних орієнтацій учнів, що характеризують “художньо-естетичний кругозір, знання і досвід спілкування з мистецтвом, своєрідність художніх інтересів і потреб, характерні риси поведінки у різних ситуаціях художнього спілкування” (перша група); критерії “естетичної оцінки учнями мистецьких творів, їх здатність до емоційного співпереживання художньому образу, емпатичного проникнення у задум автора, навички аналізу та інтерпретації художнього твору” (друга група); критерії “самооцінки учнями свого естетичного ставлення до мистецтва, до себе як суб'єкта художнього спілкування” (третья група) [8, с. 281-282].

Співзвучною у даному контексті стала теза О. Отич про те, що ефективність сучасного педагогічного мистецького навчального процесу оцінюється за інтеграційним критерієм якості освітніх компетентностей у взаємозв'язку когнітивного, аксіологічного, процесуального, творчого компонентів. Критеріями оцінювання результатів мистецького навчального процесу О. Отич висунуто наступне: здатність сприймати, транслювати власне відношення, інтерпретувати зміст мистецьких творів; демонструвати широкий тезаурус; здатність до самостійної творчої дії; прояв креативності [7].

Цілком природно, що критерії та показники, що висуваються для якісної оцінки сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики, мають бути зрозумілими, відповідними змісту вокально-хорового навчання, доступними для подальшої обробки та інтерпретації отриманих результатів. Варто зауважити, що вокально-хоровий навчальний процес відбувається виключно в полі діалогічного спілкування, вершиною якого є зміст і сутність навчальних дисциплін “Хоровий клас” і “Практика роботи з хором”. Де керівник репетиційного процесу є мотором і автором інтерпретації художніх образів хорових творів, “оцінювачем” і “рушієм” наближення звукового результату до встановленої вимоги якості.

Аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження сприяв розробці ефективного інструментарію для визначення рівнів сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики. Беручи до уваги предмет нашого дослідження для діагностики наявних рівнів сформованості заявлених вище умінь у студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів було розроблено критерії відповідно виокремлених компонентів, в саме: ціннісно-емотивного, інформаційно-комунікативного, процесуально-рефлексивного, які окреслюють та визначають основні параметри діагностики рівнів сформованості художньо-оцінювальних умінь в майбутніх учителів музики.

До констатувального експерименту були запрошені респонденти, студенти 3-4 курсів мистецьких факультетів педагогічних університетів, які вирізнялися свідомим ставленням до вокально-хорового навчання, мали досвід практичної роботи з навчальним вокально-хоровим колективом процесі вивчення дисципліни “Практикум роботи з хором”.

Для проведення експериментальної роботи, результативного вирішення дослідно-експериментальних задач були поставлено ряд завдань, а саме: проаналізувати наявний рівень сформованості художньо-оцінювальних умінь в майбутніх учителів музики; застосувати оригінальні діагностичні методики та методи для з'ясування рівня мотивації для прояву активної оцінювальної позиції студентів; вивчити результати діагностичного етапу дослідно-експериментальної роботи.

Діагностичне дослідження здійснювалося завдяки розробленому інструментарію на основі визначених критеріїв, якими виступили: ціннісно-емотивна спрямованість, що відображає міру вмотивованості студентів до здійснення художньо-оцінювальної дії; інформаційно-комунікативна спроможність, яка характеризує ступінь схильності студентів до всебічного оцінювання параметрів вокально-хорового процесу; процесуально-рефлексивна здатність, що виявляється у прояві міри здатності студентів до інтерпретації мистецьких явищ, самооцінювання, рефлексії та характеризується наявністю у студентів системи художньо-оцінювальних умінь, котра й визначає рівень їх сформованості. Кожний критерій передбачав групу сформованих художньо-оцінювальних умінь і забезпечувався конкретними показниками.

На діагностичному етапі дослідно-експериментальної роботи передбачалось визначення рівнів сформованості елементів кожного з

компонентів формування художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики, що потребувало застосування методів анкетування, інтерв'ювання, тестування, експертної оцінки для отримання об'єктивних результатів експерименту.

Аналіз отриманих на діагностичному етапі даних, проведений із застосуванням методів шкалювання, експертної оцінки, незалежної оцінки та інших, відбувався наприкінці кожного етапу констатувального експерименту, сприяв визначенню якісних наявних рівнів сформованості художньо-оцінювальних умінь студентів. Отриманий банк діагностичних даних уможливив уточнення групових складових художньо-оцінювальних умінь, що відповідають конкретним критеріям оцінювання їх сформованості, а також, надав можливість встановити ознаки рівнів сформованості досліджуваного феномена (високий, середній, низький). Якісні характеристики рівнів сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики вбирають у себе комплекс конкретних ознак.

Високий рівень сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики має наступні характеристики: сформованість ціннісно-емоційного відношення до творів вокально-хорового мистецтва, переконливою вмотивованістю студентів до здійснення художньо-оцінювальної дії у процесі вокально-хорового навчання. Студентам притаманна здатність до всебічного оцінювання параметрів вокально-хорового процесу. Даний рівень також позначений високим ступенем здатності студентів до інтерпретації мистецьких явищ, самооцінювання, рефлексії. У груповому утворенні ціннісно-емотивних, інформаційно-комунікативних, процесуально-рефлексивних проявів студенти віднесені до даного рівня демонструють високий рівень сформованості художньо-оцінювальних умінь.

Середній рівень сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики визначається ситуативним проявом ціннісно-емоційного відношення до творів вокально-хорового мистецтва. Студенти недостатньо демонструють схильність до всебічного оцінювання параметрів вокально-хорового процесу. Здатність студентів до інтерпретації мистецьких явищ, самооцінювання, рефлексії виявляється епізодично. Студентам, які посіли середній рівень, притаманний недостатньо-ситуативний прояв сформованості художньо-оцінювальних умінь в груповому утворенні ціннісно-емотивних, інформаційно-комунікативних, процесуально-рефлексивних ознак.

Низький рівень сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики характеризується відсутністю інтересу студентів до художньо-оцінювальної діяльності, студенти не володіють технологією оцінювальної діяльності. У студентів даного рівня прояв всебічного оцінювання параметрів вокально-хорового процесу незначний або повністю відсутній. Здатність до інтерпретації мистецьких явищ, самооцінювання, рефлексії у студентів не спостерігається. У комплексі ціннісно-емотивних, інформаційно-комунікативних, процесуально-рефлексивних проявів студенти, віднесені до низького рівня, демонструють незначну або повну відсутність сформованості художньо-оцінювальних умінь.

Підрахунки результатів проведеного діагностичного етапу виявили

наявний стан сформованості художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики в контрольних (КГ) та експериментальних (ЕГ) групах. Так високого рівня було зафіксовано в КГ – 10,8%, ЕГ – 9,6% досліджуваних, середній рівень зайняли в КГ – 43,6%, ЕГ – 41,9% респондентів, до низького рівня було віднесено студентів КГ – 45,6%, ЕГ – 48,5%.

Таким чином, представлені у статті дані про результати проведеного діагностичного етапу формування художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики дозволяють стверджувати, що формування художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики передбачає врахування компонентів (ціннісно-емотивного, інформаційно-комунікативного, процесуально-рефлексивного), критеріїв та показників діагностики їх сформованості. Охарактеризовані в статті рівні сформованості досліджуваного феномена стали основоположними під час впровадження методики формування художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики на факультетах мистецтв педагогічних університетів. Перспективи подальших наукових розробок вбачаємо в дослідженні шляхів формування творчого мислення студентів з точки зору оцінювання можливостей інноваційно-креативного облаштування простору вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики.

Використана література:

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. Київ : ТОВ “Атлант ЮеМС і”, 2005. 498 с.
2. Демакова І. Д. Функціонально-деятельностные характеристики воспитательной деятельности педагога. *Воспитать человека: сб. материалов по проблемам воспитания* / под ред. В. А. Березиной, О. И. Волжиной, И. А. Зимней. Москва : Вентана-Графф, 2002. С. 133-147.
3. Ингенкамп Карлхайнц. Педагогическая диагностика / пер. с нем. Москва : Педагогика, 1991. 240 с.
4. Кірсанов В. В. Психолого-педагогічна діагностика : підручник. Київ : “Альтерпрес”, 2002. 360 с.
5. Крупський Я. В., Михалевич В. М. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій : словник. Вінниця : ВНТУ, 2010. 72 с.
6. Козир А. В. Акмеологічний підхід до формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. *Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конференції*. Київ : “Видавничий Дім Дмитра Бураго”, 2007. С. 210-214.
7. Отич О. М. Розвиток творчої індивідуальності студентів професійнопедагогічних навчальних закладів засобами мистецтва : монографія / за наук. ред. І. А. Зязюна. Чернівці : Зелена Буковина, 2011. 246 с.
8. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга “Богдан”, 2005. 360 с.
9. Шумская Л. И. Диагностика воспитательного процесса в вузе : учеб. пособие. Минск : Изд. центр БГУ, 2010. 343 с.
10. <https://ukrainian.stackexchange.com/questions/4063/>

References:

- [1] Andrushchenko V. P. Orhanizovane suspilstvo. Problema orhanizatsii ta suspilnoi samoorhanizatsii v period radykalnykh transformatsii v Ukraini na rubezhi stolit: Dosvid sotsialno-filosofskoho analizu. Kyiv : TOV “Atlant YueMS i”, 2005. 498 s.
- [2] Demakova I. D. Funkcionalno-deyatelnostnye harakteristiki vospitatelnoj deyatelnosti pedagoga. *Vospitat cheloveka: sb. materialov po problemam vospitaniya* / pod red. V. A. Berezinoj, O. I. Volzhinoj, I. A. Zimnej. Moskva : Ventana-Graff, 2002. S. 133-147.

- [3] Ingenkamp Karlhajnc. Pedagogicheskaya diagnostika / per. s nem. Moskva : Pedagogika, 1991. 240 s.
- [4] Kirsanov V. V. Psykholoho-pedahohichna diahnozyka : pidruchnyk. Kyiv : "Alterpres", 2002. 360 s.
- [5] Krupskiy Ya. V., Mykhalevych V. M. Tlumachnyi slovnyk z informatsiino-pedahohichnykh tekhnolohii : slovnyk. Vinnytsia : VNTU, 2010. 72 s.
- [6] Kozyr A. V. Akmeolohichni pidkhid do formuvannya profesiinoi maisternosti vykladachiv mystetskykh dystsyplin. *Khudozhno-osvitnii prostir Ukrainy v konteksti novitnoi istorii*: zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konferentsii. Kyiv : "Vydavnychi Dim Dmytra Buraho", 2007. S. 210-214.
- [7] Otych O. M. Rozvytok tvorchoi individualnosti studentiv profesiinopedahohichnykh navchalnykh zakladiv zasobamy mystetstva : monohrafiia / za nauk. red. I. A. Ziaziuna. Chernivtsi : Zelena Bukovyna, 2011. 246 s.
- [8] Rudnytska O. P. Pedahohika: zahalna ta mystetska : navchalnyi posibnyk. Ternopil : Navchalna knyha "Bohdan", 2005. 360 s.
- [9] Shumskaya L. I. Diagnostika vospitatelnogo processa v vuze : ucheb. posobie. Minsk : Izd. centr BGU, 2010. 343 s.
- [10] <https://ukrainian.stackexchange.com/questions/4063/>

ЧЖАН БО. Диагностический этап формирования художественно-оценочных умений будущих учителей музыки.

Статья посвящена освещению особенностей диагностического этапа формирования художественно-оценочных умений будущих учителей музыки в условиях факультетов искусств педагогических университетов. Акцентировано внимание на приоритетных направлениях образования в ракурсе развития ресурсов интеллекта будущих специалистов. Представлен собственный взгляд автора на исследуемую проблему в целостном видении перспектив развития художественного образования Украины и Китая. Обоснованно позицию автора о том, что для формирования самостоятельной творческой индивидуальности будущих учителей музыки необходимо освоение ими оценочных алгоритмов обучения, которые способствуют выполнению функций контроля для продуктивного преобразования художественной действительности. В статье проанализировано последние исследования и публикации по научной проблеме, приведено обоснованные выводы. Сформулированная цель статьи заключается в освещении особенностей проведения диагностического этапа опытно-экспериментальной работы по определению и предоставлению характеристик уровнем сформированности художественно-оценочных умений будущих учителей музыки. В статье зафиксировано, что наличие художественно-оценочных умений идентифицируется с компетентностной моделью специалиста художественно-педагогической области, которая обеспечивается комплексом профессиональных знаний, умений и навыков. Автором доказано, что формированию оценочной позиции будущих учителей музыки в вокально-хоровой работе в процессе профессиональной подготовки способствует основательный базис усвоенных интегрированных знаний по профилирующим дисциплинам, а также комплекс дирижерско-хоровых навыков и умений. Представлен критериальный аппарат исследования, соответственно компонентов, определяющих основные параметры диагностики уровней сформированности художественно-оценочных умений у будущих учителей музыки. Приведены методы исследования, которые были применены для обработки полученных данных. Обнародованы результаты полученных данных, описаны уровни сформированности художественно-оценочных умений студентов. Представлены перспективные направления исследований по данной научной проблематике.

Ключевые слова: *будущие учителя музыки, вокально-хоровая подготовка, художественно-оценочные умения, диагностика, уровни сформированности.*

ZHANG BO. The diagnostic stage forming of artistically-evaluating skills of future music teachers.

The article is devoted to highlighting the features of the diagnostic stage of the formation of artistically-evaluating skills of future music teachers in the faculties of arts of pedagogical universities. Emphasis of is placed on the priority areas of education in the perspective of the development of intelligence resources of future professionals. The author's own view on the researched problem in the

holistic vision of prospects of development of art education of Ukraine and China is presented. The position of the author is substantiated that for formation of independence of creative individuality of future teachers of music it is necessary for them to master estimating algorithms of training which promote performance of control functions for productive transformation of art reality. The article analyzes the latest research and publications on the scientific problem, provides sound conclusions. The purpose of the article is formulated, which is to highlight the features of the diagnostic stage of research and experimental work to determine and provide characteristics of the levels of formation of artistically-evaluating skills of future music teachers. The article notes that the presence of artistically-evaluating skills is identified with the competency model of a specialist in the art and pedagogical field, which is provided by a set of professional knowledge, skills and abilities. The author proves that the formation of the evaluative position of future music teachers to vocal and choral work in the process of professional training contributes to a thorough basis of integrated knowledge of the relevant disciplines, as well as a set of conducting and choral skills and abilities. The criterion apparatus of research according to the components which outline and define the basic parameters of diagnostics of levels of formation of artistically-evaluating skills in future music teachers is presented. The research methods that were used to process the obtained data are given. The results of the obtained data are published, the levels of formation of artistically-evaluating skills in students are described. Further perspective directions of researches on the given scientific problems are resulted.

Keywords: future music teachers, vocal and choral training, artistically-evaluating skills, diagnostics, levels of formation.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.26>

УДК 378.4.096.09.016:[81'243'276.6-027.568:33-057.875]

Tynkaliuk Oksana, Patiyevych Olha

CUSTOM TRAINING COURSE APPLIED TO TEACH BUSINESS COMMUNICATION TO STUDENTS MASTERING ECONOMIC DISCIPLINES

The essence of key notions pertaining to the subject research has been analysed and established. We have generalised knowledge derived from both Ukrainian and foreign academic sources and analysed approaches selected to interpret the essence of the notion of 'communication'. It has been revealed that communication is a peculiar process whereby information is exchanged between systems, in both animate and inanimate nature, and also in society as well as a process whereby an individual is perfecting and enriching oneself by accumulating and processing information. It has been proven that, in order to teach business communication in an efficient manner, one should resort to a custom training course which is a training pattern elaborated and implemented specifically for the curricula of students mastering economic disciplines. Efficacy of the elaborated course has been verified through a variety of experiments: examining pedagogical experience and subsequently generalising it; observing the learning activities pursued by students; conducting tests; accomplishing assignments of communicative nature; distributing questionnaires; applying methods of mathematical statistics and computer data processing, and through pedagogical experiments. We have emphasised the importance to apply interactive patterns, methods and IT to teach English within the framework of the aforementioned custom training course and we have delivered the results of an empirical study. A discrepancy in values at the final stage of the experimental study has also been detected.